

KWALITEITSVOLLE, HAALBARE EN DRAAGBARE THUISVERPLEGING.

DE ZORGORGANISATIE
ALS VOEDINGSBODEM

www.kernkracht.be

Prof. dr. em. Johan Van de Kerckhove
NVKVV Oostende
24.03.09

1

Verpleegkundig consult en de zorgorganisatie : De praktijk

1. Weerstand
2. Volgens de letter : Proceduraal legalisme
3. Vol goede wil
4. Hefboom tot vernieuwing en pro-activiteit

Organisatorisch
Professioneel
Relationeel

Voor dit laatste perspectief willen we denkkaders bieden.
De concrete oplossingen vindt de organisatie zelf.

www.kernkracht.be

2

OVERZICHT

1. Kwaliteitsvolle zorg
2. Effectiviteit in organisaties
3. Persoonlijk meesterschap
4. Kiezen maakt energie vrij

www.kernkracht.be

3

OVERZICHT

1. **Kwaliteitsvolle zorg**
2. Effectiviteit in organisaties
3. Persoonlijk meesterschap
4. Kiezen maakt energie vrij

www.kernkracht.be

4

Gezondheid WGO 1948

Fysisch
Psychisch
Sociaal

welbevinden

Gezondheidszorg // welzijnszorg

www.kernkracht.be

5

Spanningsvelden in de zorg

Vrij naar H. Kunneman 1996

Bio - medisch	Psycho - sociaal
Expertbenadering	Bejegening
Individualiserend	Contextualiserend

www.kernkracht.be

6

Aandachtspunten voor haalbaarheid en draagbaarheid voor de zorgenden

1. Verdieping: contact met oorspronkelijke inspiratie

kwaliteit van de communicatie
energetische aanwezigheid
de boodschap van "zijn"
zorgen door geen verantwoordelijkheid over te nemen

2. Verbreding: de zorg voor de zorgende

de zorg voor een gezonde welzijnsorganisatie
Hoe verpleegkundigen gemotiveerd houden ?

www.kernkracht.be

7

Kwaliteit als aangrijpingspunt voor vernieuwing

Mechanische :

output, product, dienst
nadruk op wat
belang uiterlijke, objectiveerbare, meetbare

Organische :

proces
nadruk op hoe
belang van verbinding, bezieling
'zijns'kwaliteit

www.kernkracht.be

8

Kwaliteit zorg

= prestatie x relatie²

= cure x care²

tijd
aandacht
respect
contact

www.kernkracht.be

9

Zelfzorg

= patiëntenzorg

zelfrespect

respect

ontspannen

geduld

grensbewaking

luisterbereidheid

www.kernkracht.be

10

Gezondheidszorg // Welzijnszorg

Kwaliteit zorg // Kwaliteit relatie

Kwaliteit relatie // Kwaliteit zelfzorg

Kwaliteit zelfzorg // Kwaliteit organisatie

INTERN // EXTERN

bij zorgverstrekkers en zorgvragers
in de eigen organisatie en in de zorgorganisatie
telkens ook tussen beide

Verbinding als de grote uitdaging

KernKracht
www.kernkracht.be

11

WELZIJN = VERBINDING = PRO-ACTIVITEIT

1. MEZELF worden wie ik ben : zelfrespect
contact met wortels:energiebron
ver-antwoord-elijkheid : kiezen
2. ANDEREN respectvol
voedende relaties
ethisch appél en dienstbaarheid
3. OMGEVING echt contact met de natuur
respect voor milieu
vreugdevol genieten
4. SAMENLEVING doen wat men te doen heeft
zinnvolle taak, roeping, missie
aandacht voor ruimer geheel
in ruimte en tijd

KernKracht
www.kernkracht.be

12

Overzicht

1. Kwaliteitsvolle zorg
2. Effectiviteit in organisaties
3. Persoonlijk meesterschap
4. Kiezen maakt energie vrij

www.kernkracht.be

13

Krachtenvelden in organisaties

Vrij naar Harry Kunneman, 2004

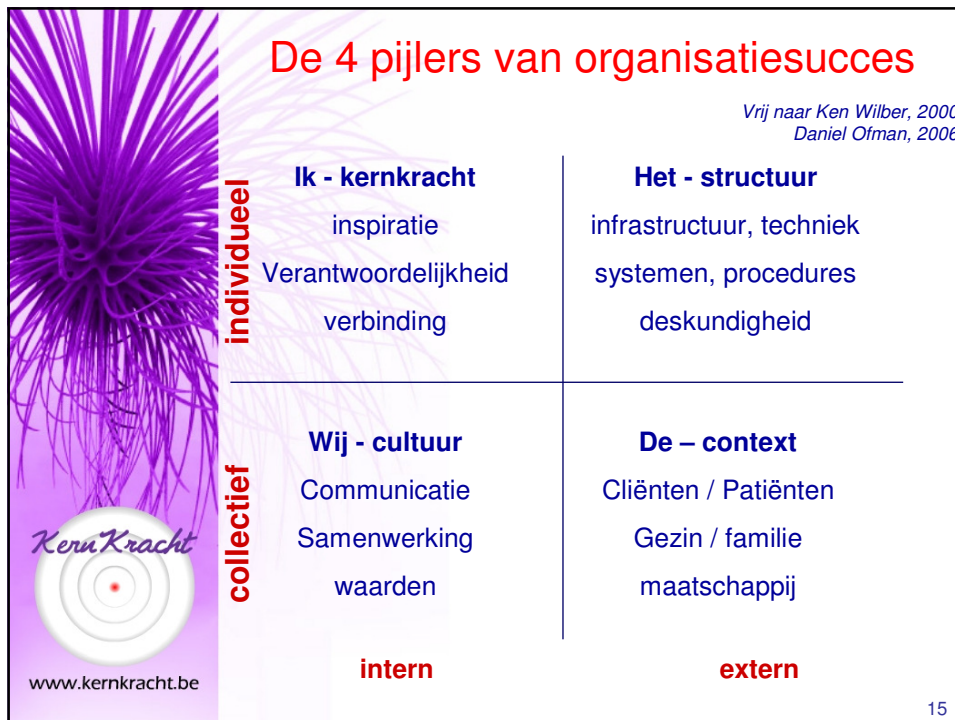
1. Persoonlijke zingevingsprocessen
  - Wie ben ik ?
  - Wat wil ik doen?
2. Relatieve draagvlak
  - Hoe werken we samen ?
  - Wie is wij ?
3. Interne dynamiek van organisatieprocessen
  - Kwaliteit ?
  - Financieel draagvlak ?
4. Maatschappelijke verantwoordelijkheden
  - Volksgesondheid ?
  - Algemeen welzijn ?

www.kernkracht.be

Hoe tegenstrijdige krachten optimaliseren ?

14

Samenhang

- De 4 pijlers zijn noodzakelijk.
- Het ene lukt niet zonder het andere.

Evenwicht

- Vaak eenzijdige nadruk op de het-kant
  - economisch – financiële
  - technisch – procedurale
  - deskundigheid - professionaliteit
- Soms ook overdrijving van de andere pijlers
de - wij - ik

Integraal werken voor energiebalans

16

Effectiviteit in organisaties

Vrij naar Kernconsult

Samenwerkingskracht

Voedingskracht

wij

de

Verpleegkundige

Realisatie

Visie-vorming

het

ik

Vormkracht

Beeldkracht

www.kernkracht.be

17

Op zoek naar evenwicht in synergie

De: voedingskracht : de patiënt

tevreden patiënten creëren voedende relaties

als we weten wat de patiënt nodig heeft stimuleert en motiveert dat

via patiënt komt ook financieel draagvlak

Ik: beeldkracht : de verpleegkundige

In welke mate is er verbinding met de organisatie en de patiënten ?

Heeft men een duidelijk beeld van wat verwacht wordt ?

Is er voldoende commitment, verantwoordelijkheidszin en maturiteit?

www.kernkracht.be

18

Op zoek naar evenwicht in synergie

Wij: **Samenwerkingskracht** : teamwork

Worden de competenties optimaal ingezet ?

In welke mate steunt men mekaar en leert men van mekaar?

Is er een open cultuur en duidelijke communicatie ?

Zijn de onderlinge relaties voedend en voelt men zich gesteund en gedragen door de organisatie?

Het: **Vormkracht:** infrastructuur en middelen.

Zijn er voldoende financiële (en andere) middelen ?

In welke mate kan men het gewenste ook praktisch vorm geven?

Is er voldoende planning en procesbeheersing ?

Bieden systemen, standaarden procedures ook voldoende soepelheid ?

www.kernkracht.be

19

Mechanische aanpak Probleemaanpak

Samenwerkingskracht

Voedingskracht

wij

de

Verpleegkundige

Realisatie

Visie-vorming

het

ik

Vormkracht

Beeldkracht

www.kernkracht.be

20

De valkuilen van een probleemaanpak

Het : Zorg te sterk gestroomlijnd in functie van de financiering, de nomenclatuur, de verpleegkundige diagnostiek en de technische competenties en instrumenten en medicatie. (Broodroostermodel: H. Kunneman)

Het algemeen risico van de mechanische management-benadering : meten is weten, doelstellingen en strategieën

De : Overdreven tijd en aandacht voor de patiënt
Te veel verantwoordelijkheid (weg-) nemen
Het risico van mateloze zorg
Perfectionisme : te goed willen doen....
Onvoldoende rekening houden met de collega's en de organisatorische context

www.kernkracht.be

21

De valkuilen van een probleemaanpak

Ik : Ik wil [het] heel goed doen
Ik kan onvoldoende relativiseren
Ik voel me "de redder" in nood en heb veel 'macht'
Ik zit in mijn valkuil van bemoederen, bemoeien en slaaf zijn.
Ik heb grote nood aan persoonlijke feedback en afstemming met collega's

Wij : Onvoldoende collegiaal draagvlak
Er wordt te sterk individualistisch gewerkt op basis van objectieve criteria en rationele deskundigheid.
De organisatie wordt steeds meer gebureaucratiseerd en proceduraal gestructureerd.

www.kernkracht.be

22

Organisch beleid Organisatieontwikkeling

Samenwerkingskracht   Voedingskracht
wij   de

Realisatie   Verpleegkundige   Visie-vorming

het   **ik**

Vormkracht   Beeldkracht

 www.kernkracht.be

23

Uitdagingen in een ontwikkelingsstrategie

Alle polen komen evenwichtig aan bod:

De patiënt :

- Optimale zorg rekening houdend met alle factoren in de concrete situatie
- Correcte goede zorg die haalbaar en betaalbaar blijft
- Rekening houdend met de niet-technische persoonlijke en situationele criteria

IK verpleegkundige :

- Werk vanuit professionaliteit
- Zelfkennis, persoonlijke groei en zelfzorg zijn daarbij essentieel
- Ik heb mijn nodig-zijn niet meer nodig
- Ik kan met beperkingen en onvolmaaktheid leven
- Ik voel me mede-verantwoordelijk voor het grotere geheel

 www.kernkracht.be

24

Uitdagingen in een ontwikkelingsstrategie

Wij :

- Hoe steunen we mekaar ook in moeilijke omstandigheden?
- Is er voldoende ruimte voor ont-moeting ? Waar ?
- Wij zoeken samen naar een optimale organisatie met regelmatig overleg waarbij "optimale zorg" telkens opnieuw gedefinieerd wordt.
- We bevragen mekaar over onze waarden, referentiekaders en vooronderstellingen

Het :

- Vanuit professionaliteit en competentie
- Uitgaande van de verpleegkundige diagnostiek, rekening houdend met de voorhanden zijnde competenties, middelen, standaarden en procedures.
- Kostenbewust zoeken naar een optimale situatie

www.kernkracht.be

25

Nieuwe visie op de ontwikkeling van teams en organisaties

1. De Ik- en wij- dimensie worden steeds belangrijker
2. De belangrijkste determinant in de **ontwikkeling** van teams en organisaties is persoonlijke groei (vooreerst van de leidinggevenden)
3. Organische en mechanische aspecten optimaal integreren

www.kernkracht.be

26

DE NIEUWE AANPAK

Vrij naar H. Reitsma

-
- Succesvolle actie
  - prioriteiten stellen
  - openhartig feedback geven
  - interesse voor elkaars eigenheid
  - gelijkwaardigheid
  - respect voor elkaar
  - acceptatie van verschillen

www.kernkracht.be

27

De succesvolle en kwaliteitsvolle organisatie

- = Kennismanagement
- = Creativiteit en innovatie
- = Zelfsturende teams
- = Lerende organisatie
- begint bij pro - actieve mensen
  - Leidinggevend
  - medewerkers

www.kernkracht.be

28

1. Kwaliteitsvolle zorg
2. Effectiviteit in organisaties
3. **Persoonlijk meesterschap**
4. Kiezen maakt energie vrij

www.kernkracht.be

29

Belang van persoonlijk meesterschap voor organisaties

- 1. Grotere maturiteit en zelfsturing**
  - afstand kunnen nemen van direct eigenbelang
  - aandacht voor anderen en onderlinge afstemming
  - betere communicatie en teamwerking
  - wijzere besluitvorming
- 2. Concurrentievoordeel**
  - groter lerend vermogen
  - betere creativiteit en geestelijke gezondheid
  - attractief op krappe arbeidsmarkt
  - hechtere verbinding
  - diepere motivatie

www.kernkracht.be

30

Vrouwelijke kwaliteiten dagen uit...

Zorgen	verstikken
Behulpzaam	bemoederen
Empatisch	ontzien
Gevoelig	overgevoelig
Verantwoordelijk	slaaf zijn
Enthousiasme	overdrive
zacht	sentimenteel
verbinden	samenvloeien
vertrouwen	naïef
luisteren	afhankelijk

Uitdaging = vrijheid

www.kernkracht.be

31

Kernkwaliteit

BEHULPZAAM

Negatief
tegenovergestelde

ONVERSCHILLIG

Allergie

Valkuil

BEMOEDEREN

Positief
tegenovergestelde

LOSLATEN

Uitdaging

Teveel
van het
goede

+

-

Teveel
van het
goede

wordt

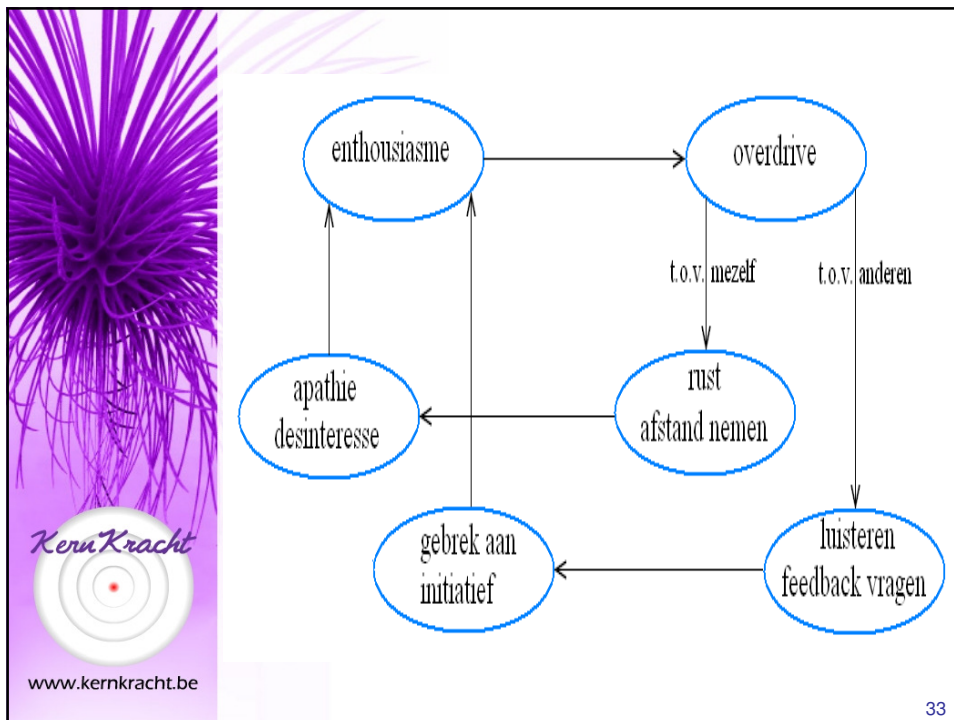
www.kernkracht.be

Bemoezucht ← behulpzaam

Kern
bron

over-loslaten → onverschilligheid

32

Zelfmanagement is essentieel voor :

- 1. Zelfsturing** roeping, krachtbron, wijsheid, inspiratie, intuïtie, creativiteit, verantwoordelijkheid van cruciaal belang in kennismaatschappij
- 2. Teamwork** In welke mate klopt mijn zelfbeeld? welke zijn mijn blinde vlekken? zelfkennis als basis voor samenwerking
- 3. Afstemming** wat wil ik? pas ik in deze organisatie? loop ik warm voor deze visie en missie?
- 4. Coaching** eigen ervaring en beleving als achtergrond zelfkennis als basis van empathie
- 5. Zorg** kwaliteit van de in-wezigheid (*Levinas*) contact met eigen vragen, zoeken en pijn
- 6. Leren** zodra leren meer wordt dan mentaal-rationeel bezig zijn het buiten de eigen vastgeroeste kaders kunnen bekijken emotionele en spirituele intelligentie

Logo: KernKracht
www.kernkracht.be

34

Persoonlijke maturiteit en zelfsturing

- Kan eigenbelang regelmatig opzij zetten
- Moet zich niet meer bewijzen
- Voldoende zelfvertrouwen
- Kan op langere termijn werken
- Heeft contact met diepere zingeving
- Werkt vanuit persoonlijke kernkracht

www.kernkracht.be

35

Gedragsoriëntatie

1. Re-actief: gedrag wordt extern bepaald
zeer onvrij -> energieverlies
2. Responsief: gedrag wordt nog sterk extern bepaald
we hebben ons nodig-zijn nodig (**zorg** !)
3. Pro-actief: vrije keuze van binnenuit
(mijn diepste verlangen en kernkracht)
waardengeoriënteerd en toekomstgericht

www.kernkracht.be

36

Persoonlijk meesterschap

- Begint op de eigen levensweg
- door de eigen roeping te vinden
- en zelf op weg te gaan
- aandachtig uitkijkend naar de tekens (spiegels) op de weg

www.kernkracht.be

37

Op weg naar persoonlijk meesterschap

-	0	+
Reactief Slachtoffer Ego-behoeften	Transformatie	Pro-actief Verantwoordelijk Eco-behoeften
zelfkennis zelfaanvaarding zelfwaardering zelfontplooiing zelfbewustzijn	Op weg naar	verantwoordelijkheid vrijheid blijheid

www.kernkracht.be

38

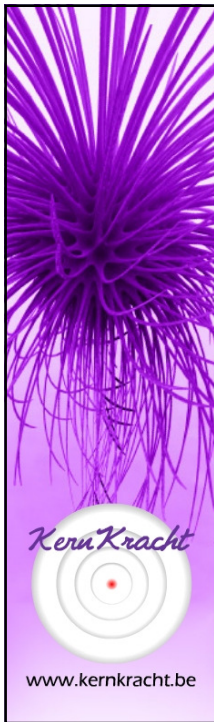

Persoonlijk meesterschap impliceert **kracht**

- Zelf verantwoordelijk en pro-actief worden
- Daardoor katalysator zijn in eigen leven en werk
- Van daaruit de kracht ontwikkelen tot fundamentele verandering

KernKracht
www.kernkracht.be

39

POSITIE	→	PERSOONLIJKHEID
↓		↓
MACHT	→	KRACHT
↓		↓
weerstand		groei
↓		↓
win-verlies		win-win
↓		↓
beperkend		duurzaam

KernKracht
www.kernkracht.be

40

Aandachtspunten voor zorgenden

Vrij naar H. Nathans, 2002

1. **Levend weten**
 eerst zelf zoveel mogelijk ervaren en beleven vooraleer aan anderen iets te leren
2. **Persoonlijke ontwikkeling is noodzakelijk**
 eigen leven leven
 persoonlijk proces doormaken
 eigen patronen leren kennen
 vrij worden van mechanismen
3. **Problemen van overdracht en tegen-overdracht**
4. **Geen goeroe-aspiraties**
 maar eerlijkheid en authenticiteit

www.kernkracht.be

41

WELZIJN	in	ZORG
Zijn	+	Doen
Intuïtief	+	Rationeel
Wijsheid	+	Kennis
Intentie	+	Prestatie
Inspiratie	+	Transpiratie
Innerlijk	+	Uiterlijk
Hoe	+	Wat
Werking	+	Werk

www.kernkracht.be

42

1. Kwaliteitsvolle zorg
2. Effectiviteit in organisaties
3. Persoonlijk meesterschap
4. **Kiezen maakt energie vrij**

www.kernkracht.be

43

“Je eigen legende waarmaken
is de enige verplichting van de mens.
Alles is één
En als je iets wilt
spant het hele universum samen
Om ervoor te zorgen
Dat je je droom verwezenlijkt”

Paulo Coelho
De Alchemist

www.kernkracht.be

44

KIEZEN > WILLEN > MOETEN

moeten = machteloosheid

willen en niet kiezen = stress

kiezen = in eigen kracht komen

www.kernkracht.be

45

Kiezen maakt energie vrij

Keuze van:

1. oprichters
2. directie
3. kader
4. medewerkers

Aard van de keuze:

kleine wil	ego	valkuil
grote wil	kern	kernkwaliteit

www.kernkracht.be

46

Keuzeniveaus

1. Opportunistische
2. Persoonlijke
3. Fundamentele

www.kernkracht.be

47

Verantwoorde keuze

1. Mezelf
diepste wensen
hoogste waarden
2. Omstandigheden
concrete uitdagingen en mogelijkheden die
realistisch waar te maken zijn
3. Evenwicht
niet te groot : bij voorbaat verontschuldigd
niet te klein : geen uitdagende dynamiek

www.kernkracht.be

48

Kenmerken van een bezielende keuze

Vrij naar D. Ofman

- Reactief of proactief
- Voordeel voor mezelf of voor het groter geheel ?
- Fundamenteel, persoonlijk of opportunistisch ?
- Mate van onvoorwaardelijkheid
- Concreet actievermogen en verantwoordelijkheid
- Relatie met fundamentele waarden
- Inclusief of exclusief ?
- Criteria : energie, concrete realisatie, toe-val

www.kernkracht.be

49

Bibliografie

- Barrett, R., Naar bedrijfsvoering met een ziel. Een managementstijl die mens en wereld ten goede komt en ruimte geeft. Symbolon. 2002.
- Bos, J.,E. Harting , red. Projectmatig creëren, Scriptum Management, Schiedam, 1998.
- Coelho, P. De alchemist. De arbeiderspers, Amsterdam, 1995.
- Covey, S.R., De zeven eigenschappen van effectief leiderschap. Contact, Amsterdam, 1997.
- Declercq, A., De complexe zoektocht tussen orde en chaos, Een sociologische studie naar de differentiatie in de institutionele zorgregimes voor dementerende ouderen. Proefschrift Doctor Sociale Wetenschappen, Kuleuven,2000.
- Frits, R., De weg van de minste weerstand. Ankh-Hermes bv, Deventer, 1990.
- Greenleaf, R., De dienaar als leider. Academic Service, Schoonhoven, 1995.
- Hylkema, J.K., Management vanuit compassie. Bres bv. Amsterdam, 1998.

www.kernkracht.be

50

- Ganzevoort, J.W., Spiritualiteit in leiderschap. Valkhof Pers, Nijmegen, 2003.
- Jaworski, J., Synchroniciteit. De innerlijke weg naar leiderschap. Indigo, Zeist, 2000.
- Korteweg, H., J. Voigt. Helen of delen. Over de transformatie van mens en organisatie. Uitgeverij Contact, Amsterdam, 1990.
- Kunneman, H., Van themutscultuur naar walkman-ego. Contouren van post-moderne individualiteit. Boom, Meppel, 1996.
- Kunneman, H., Post-moderne moraliteit. Boom, Meppel, 1998.
- Ofman D., Bezieling en kwaliteit in organisaties. Servire, Utrecht, 1992.
- Ofman D., G. Verpaalen. HET is niet te geloven. Servire, Utrecht, 2006
- Quinn, R.E., Diepgaande verandering. Ontdek de leider in jezelf. Academic Service, Schoonhoven, 1997.

51

- Quinn, R.E., Verander de wereld. Hoe gewone mensen buitengewone prestaties kunnen leveren. Academic Service, Schoonhoven, 2000.
- Senge, P, a.o. Presence, Human purpose and the field of the future. SOL, Cambridge, 2004.
- Sheldrake, R., Seven experiments that could change the world. Fourth Estate, London, 1994.
- Tolle, E., Een nieuwe aarde, Dé uitdaging van deze tijd. Ankh-Hermes bv, Deventer, 2005.
- Van de Kerckhove, J., Het profiel van de effectieve manager, In: Management voor Ingenieurs, Kluwer, KVIV, Deventer, 1992.
- Van de Kerckhove, J., Van beheersing naar bezieling in de zorgsector, In : Implementeren van een missie, Intercongregatieel samenwerkingscentrum voor de gezondheidszorg, Gent, 2000.
- Van de Kerckhove, J., De kwaliteit van de verbinding. In : Van kwaliteitszorg naar kwaliteitsmarkt. Oikonde, Leuven, 2006, 2.
- Zohar, D. Marshall, I, Spirituele waarde, over spiritualiteit en management. Servire, Utrecht, 2004.

52